ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 5ης Μαΐου 1998 *

Στην υπόθεση C-391/96 P,

Compagnie Continentale (France) SA, εταιρία γαλλικού δικαίου με έδρα το Levallois-Perret (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον Patrick Chabrier, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Ernest Arendt, 8-10 rue Mathias Hardt,

αναιρεσείουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 24 Σεπτεμβρίου 1996 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τρίτο τμήμα) στην υπόθεση T-494/93, Compagnie Continentale κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1157),

όπου ο έτερος διάδικος είναι

η **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,** εκπροσωπούμενη από τη Marie-José Jonczy, νομικό σύμβουλο, και τον Nicholas Khan, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann, H. Ragnemalm, M. Wathelet (εισηγητή) και R. Schintgen, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, L. Sevón και K. M. Ιωάννου, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. La Pergola
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Compagnie Continentale (France) SA και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 8ης Οκτωβρίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Δεκεμβρίου 1996, η εταιρία Compagnie Continentale (France) SA (στο εξής: Compagnie Continentale ή αναιρεσείουσα) άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 στην υπόθεση T-494/93, Compagnie Continentale κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1157, στο εξής αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε ως απαράδεκτη την προσφυγή της που είχε ως αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως την οποία η Επιτροπή είχε απευθύνει στη Vnesheconombank την 1η Απριλίου 1993.

Νομικό πλαίσιο

2 Στις 16 Δεκεμβρίου 1991, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 91/658/ΕΟΚ, για τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και τις Δημοκρατίες της (ΕΕ L 362, σ. 89).

3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως ορίζει τα εξής:

«Η Κοινότητα χορηγεί στην ΕΣΣΔ και τις Δημοκρατίες της μεσοπρόθεσμο δάνειο ύψους 1 250 εκατομμυρίων ECU κατ' ανώτατο όριο σε κεφάλαιο, σε τρεις διαδοχικές δόσεις, ανώτατης διάρκειας τριών ετών, προκειμένου να επιτρέψει την εισαγωγή γεωργικών προϊόντων, ειδών διατροφής και ιατρικού υλικού (...)».

4 Το άρθρο 2 της αποφάσεως 91/658 ορίζει ότι, προς τον σκοπό αυτόν,

«η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να δανειστεί, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, τους αναγκαίους πόρους που τίθενται στη διάθεση της ΕΣΣΔ και των Δημοκρατιών της υπό μορφή δανείου».

5 Σύμφωνα με το άρθρο 3,

«Η Επιτροπή διαχειρίζεται το δάνειο που αναφέρεται στο άρθρο 2».

6 Εξάλλου, από το άρθρο 4 προκύπτουν τα εξής:

«1. Η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να οριστικοποιήσει, μαζί με τις αρχές της ΕΣΣΔ και των Δημοκρατιών της, (...) τους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς όρους που συνοδεύουν τη χορήγηση του δανείου καθώς και τους κανόνες για τη διάθεση των κεφαλαίων και τις αναγκαίες εγγυήσεις για να εξασφαλιστεί η αποπληρωμή του δανείου.

(...)

3. Οι εισαγωγές προϊόντων των οποίων η χρηματοδότηση εξασφαλίζεται από το δάνειο θα γίνονται με τις τιμές που ισχύουν στη διεθνή αγορά. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός πρέπει να είναι εξασφαλισμένος για την αγορά και την παράδοση των προϊόντων που πρέπει να ανταποκρίνονται στα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα».

7 Στις 9 Ιουλίου 1992, η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1897/92, για τον καθορισμό των λεπτομερών κανόνων σχετικά με τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και στις Δημοκρατίες της όπως προβλέπεται με την απόφαση 91/658 (ΕΕ L 191, σ. 22).

8 Σύμφωνα με το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού,

«τα δάνεια χορηγούνται επί τη βάσει συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ των Δημοκρατιών και της Επιτροπής, η οποία συμπεριλαμβάνει στους όρους καταβολής του δανείου τις απαιτήσεις που ορίζονται στα άρθρα 3 έως 7».

9 Το άρθρο 4 του κανονισμού 1897/92 διευκρινίζει τα εξής:

«1. Με τα δάνεια χρηματοδοτούνται μόνον η αγορά και η προμήθεια που αποτελούν αντικείμενο συμβάσεων οι οποίες έχουν αναγνωρισθεί από την Επιτροπή ως σύμμορφες με τις διατάξεις της απόφασης 91/658/ΕΟΚ καθώς επίσης και με τις διατάξεις των συμφωνιών οι οποίες αναφέρονται στο ως άνω άρθρο 2.

2. Οι συμβάσεις υποβάλλονται στην Επιτροπή για αναγνώριση εκ μέρους των Δημοκρατιών ή εκ μέρους των εντεταλμένων οικονομικών εκπροσώπων τους».

10 Το άρθρο 5 καθορίζει τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η προβλεπόμενη στο άρθρο 4 αναγνώριση. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών περιλαμβάνονται και οι εξής δύο όροι:

«1) Η σύμβαση [να] έχει συναφθεί βάσει διαδικασίας με την οποία εξασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός (...).

2) Η σύμβαση [να] προσφέρει τους ευνοϊκότερους όρους αγοράς σε σχέση με την τιμή η οποία ισχύει κανονικά στις διεθνείς αγορές».

11 Στις 9 Δεκεμβρίου 1992, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, η Ρωσική Ομοσπονδία, ως διάδοχος της ΕΣΣΔ, και ο οικονομικός εκπρόσωπός της, η Vnesheconombank (στο εξής: VEB), υπέγραψαν, σύμφωνα με τον κανονισμό 1897/92, ένα «Memorandum of Understanding» (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο), βάσει του οποίου η Κοινότητα θα χορηγούσε στη Ρωσική Ομοσπονδία το προβλεπόμενο από την απόφαση 91/658 δάνειο. Έτσι, προβλέφθηκε ότι η Κοινότητα, υπό την ιδιότητα του δανειστή, θα χορηγούσε στη VEB, δανειολήπτη, υπό την εγγύηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μεσοπρόθεσμο δάνειο 349 εκατομμυρίων ECU για ανώτατη διάρκεια τριών ετών.

12 Το σημείο 6 της συμφωνίας-πλαισίου προβλέπει τα εξής:

«Το ποσό του δανείου, αφού αφαιρεθούν οι προμήθειες και τα έξοδα της ΕΟΚ, θα καταβληθεί στον δανειολήπτη και θα χρησιμοποιηθεί, σύμφωνα με τις ρήτρες και τους όρους της συμβάσεως του δανείου, αποκλειστικά και μόνο για την κάλυψη των αμετάκλητων ενεγγύων πιστώσεων που θα ανοίξει ο δανειολήπτης σύμφωνα με τα συνήθη διεθνή πρότυπα και κατ' εφαρμογήν των συμβάσεων παραδόσεως, εφόσον οι συμβάσεις αυτές και οι ενέγγυες αυτές πιστώσεις έχουν αναγνωρισθεί από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως σύμφωνες προς την απόφαση του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1991 και προς την παρούσα συμφωνία».

13 Το σημείο 7 απαριθμεί τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η αναγνώριση του συμβατού της συμβάσεως με την απόφαση του Συμβουλίου. Διευκρινίζεται, μεταξύ άλλων, ότι οι προμηθευτές επιλέγονται από τους ρωσικούς οργανισμούς που ορίζει προς τούτο η Κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

14 Στις 9 Δεκεμβρίου 1992, η Επιτροπή και η VEB υπέγραψαν τη σύμβαση δανείου την οποία προέβλεπαν ο κανονισμός 1897/92 και η συμφωνία-πλαίσιο (στο εξής: σύμβαση δανείου). Η σύμβαση αυτή ορίζει επακριβώς τον μηχανισμό εκταμιεύσεως του δανείου. Προβλέπει ορισμένη ευχέρεια για τη διάρκεια της περιόδου εκταμιεύσεως (15 Ιανουαρίου 1993 — 15 Ιουλίου 1993), σκοπός της οποίας είναι η προκαταβολή των εγκρινομένων για την εξόφληση των παραδιδομένων αγαθών ποσών.

15 Στις 15 Ιανουαρίου 1993, η Επιτροπή, υπό την ιδιότητα του δανειστή, συνήψε εξ ονόματος της Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 2 της αποφάσεως 91/658, σύμβαση δανείου με όμιλο τραπεζών, επικεφαλής του οποίου ήταν η Crédit Lyonnais.

Ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

16 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο προέβη στις εξής διαπιστώσεις:

«8. Η εταιρία Exportkhleb, κρατική επιχείρηση στην οποία η Ρωσική Ομοσπονδία είχε αναθέσει να διαπραγματευθεί την αγορά σιταριού, διοργάνωσε ανεπίσημη διαδικασία προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, στο πλαίσιο της οποίας ήλθε σε επαφή, μεταξύ άλλων, και με την προσφεύγουσα, εταιρία επιδιδόμενη στο διεθνές εμπόριο.

9. Στις 27 Νοεμβρίου 1992, η προσφεύγουσα υπέγραψε δύο συμβάσεις πωλήσεως σιταριού με την Exportkhleb. Με την πρώτη σύμβαση αναλάμβανε την υποχρέωση να παραδώσει 500 000 τόνους προϊόντων αλευροποιίας σιταριού (η παράδοση 50 000 τόνων ματαιώθηκε στη συνέχεια) αντί τιμήματος 140,40 δολαρίων ΗΠΑ (US$) ανά τόνο, CIF free out, σε λιμένα της Βαλτικής Θάλασσας. Με τη δεύτερη σύμβαση η προσφεύγουσα αναλάμβανε την υποχρέωση να παραδώσει 20 000 τόνους σκληρού σιταριού αντί 145 US$ ανά τόνο, CIF free out, σε λιμένα του Ευξείνου Πόντου. Η δεύτερη αυτή σύμβαση τροποποιήθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 1992 και συμφωνήθηκε η παράδοση επιπλέον 15 000 τόνων σκληρού σιταριού αντί 148 US$ ανά τόνο, CIF free out, σε λιμένα του Ευξείνου Πόντου. Όλες αυτές οι ποσότητες έπρεπε να έχουν φορτωθεί πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993.

10. Μετά την υπογραφή της (...) συμβάσεως δανείου, η VEB ζήτησε από την Επιτροπή να εγκρίνει τις συμβάσεις που είχε συνάψει η Exportkhleb με τις εξαγωγικές εταιρίες και μεταξύ των οποίων ήσαν οι συμβάσεις που είχε υπογράψει η προσφεύγουσα.

11. Αφού η προσφεύγουσα παρέσχε στην Επιτροπή ορισμένα αναγκαία συμπληρωματικά στοιχεία, κυρίως σχετικά με τη συναλλαγματική ισοτιμία του ECU προς το δολάριο ΗΠΑ, η οποία δεν είχε καθοριστεί με τη σύμβαση, έδωσε τελικά την έγκρισή της στις 27 Ιανουαρίου 1993, υπό μορφή επιβεβαιωτικού υπομνήματος που απέστειλε στη VEB.

12. Κατά την προσφεύγουσα, οι πιστωτικές επιστολές δεν άρχισαν να ισχύουν παρά μόνο στις 16 Φεβρουαρίου 1993 για το σκληρό σιτάρι και στις 25 Φεβρουαρίου 1993 για τα προϊόντα αλευροποιίας σιταριού, δηλαδή λίγες ημέρες πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας φορτώσεως που προέβλεπαν οι συμβάσεις.

13. Οι συμβάσεις όμως δεν είχαν εκπληρωθεί παρά μόνον εν μέρει. Μολονότι επομένως σημαντικό μέρος των εμπορευμάτων είχε ήδη παραδοθεί ή βρισκόταν στο στάδιο της φορτώσεως, καθίστατο πρόδηλο, κατά την προσφεύγουσα, ότι δεν ήταν δυνατή η παράδοση όλων των εμπορευμάτων πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993.

14. Στις 19 Φεβρουαρίου 1993 η εταιρία Exportkhleb κάλεσε όλους τους εξαγωγείς σε συνάντηση στις Βρυξέλλες, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 22 και στις 23 Φεβρουαρίου 1993. Κατά τη συνάντηση αυτή η Exportkhleb ζήτησε από τους εξαγωγείς να υποβάλουν νέες προσφορές τιμών για την παράδοση του αποκληθέντος από την ίδια "προβλεπομένου υπολοίπου", δηλαδή των ποσοτήτων για τις οποίες έπρεπε ευλόγως να θεωρηθεί ότι δεν θα παραδίδονταν πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993. Κατά την προσφεύγουσα, η τιμή του σιταριού στην παγκόσμια αγορά είχε σημειώσει σημαντική αύξηση μεταξύ του Νοεμβρίου 1992, δηλαδή του χρόνου κατά τον οποίο είχαν συναφθεί οι συμβάσεις πωλήσεως, και του Φεβρουαρίου 1993, δηλαδή του χρόνου των νέων διαπραγματεύσεων.

15. Κατόπιν διαπραγματεύσεων, κατά τις οποίες οι εταιρίες αναγκάστηκαν να ευθυγραμμισθούν προς τη χαμηλότερη προσφορά, δηλαδή 155 US$ ανά τόνο, επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ της Exportkhleb και των αντισυμβαλλομένων της ως προς την κατανομή των νέων ποσοτήτων που θα παρέδιδε κάθε εταιρία. Στην Compagnie Continentale ανατέθηκε η παράδοση 300 000 τόνων προϊόντων αλευροποιίας σιταριού, από τους οποίους 120 000 θα παραδίδονταν αντί του αρχικώς συμφωνηθέντος τιμήματος και 180 000 αντί τιμήματος 155 US$, καθώς και 20 000 τόνων σκληρού σιταριού ή προϊόντων αλευροποιίας σιταριού αντί 155 US$. Η ίδια ανεπίσημη συμφωνία προέβλεπε ότι η φόρτωση θα ολοκληρωνόταν μέχρι τις 30 Απριλίου 1993.

16. Κατά την προσφεύγουσα, λόγω του επείγοντος και της σοβαρότητας της επισιτιστικής καταστάσεως στη Ρωσία και προκειμένου να αποφευχθεί η εφαρμογή της χρονοβόρας διαδικασίας εγκρίσεως και παροχής των πιστώσεων αποφασίστηκε, κατόπιν πρωτοβουλίας της Exportkhleb, η επισημοποίηση των μεταβολών αυτών με απλές προσθήκες στις αρχικές συμβάσεις, οι οποίες χρονολογήθηκαν, για λόγους απλουστεύσεως, 23 Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνία της συναντήσεως των Βρυξελλών. Κατά την κατάρτιση των προσθηκών αυτών, συμφωνήθηκε η μείωση της προς παράδοση ποσότητας σιταριού, προκειμένου, κατά την προσφεύγουσα, να μην υπερβαίνει το νέο συνολικό τίμημα το αρχικώς συμφωνηθέν συνολικό τίμημα.

17. Στις 9 Μαρτίου 1993, η εταιρία Exportkhleb πληροφόρησε την Επιτροπή, πρώτον, ότι οι συμβάσεις που είχε υπογράψει με πέντε από τους προμηθευτές της είχαν τροποποιηθεί και, δεύτερον, ότι για τις μελλοντικές παραδόσεις θα ίσχυε πλέον η τιμή των 155 US$ ανά τόνο, για τη μετατροπή της οποίας σε ECU θα ίσχυε η ισοτιμία 1,17418 (δηλαδή 132 ECU ανά τόνο).

18. Στις 12 Μαρτίου 1993, ο Guy Legras, γενικός διευθυντής της Γενικής Διεύθύνσεως Γεωργίας (ΓΔ VI), απάντησε στην εταιρία Exportkhleb ότι της εφιστούσε την προσοχή επί του γεγονότος ότι η Επιτροπή, δεδομένου ότι η ανώτατη αξία των συμβάσεων αυτών είχε ήδη καθοριστεί με το επιβεβαιωτικό υπόμνημα της Επιτροπής και είχαν ήδη διατεθεί όλες οι διαθέσιμες για το σιτάρι πιστώσεις, δεν θα μπορούσε να δεχθεί το αίτημα αυτό παρά μόνον αν η συνολική αξία των συμβάσεων παρέμενε η ίδια, πράγμα που θα μπορούσε να επιτευχθεί με ανάλογη μείωση των προς παράδοση ποσοτήτων. Ο γενικός διευθυντής πρόσθεσε ότι η αίτηση εγκρίσεως των τροποποιήσεων δεν θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή παρά μόνον αν υποβαλλόταν επίσημα από τη VEB.

19. Κατά την προσφεύγουσα, το έγγραφο αυτό ερμηνεύθηκε ως επιβεβαίωση της κατ' αρχήν εγκρίσεως της Επιτροπής, με την επιφύλαξη της επίσημης εγκρίσεως κατόπιν της εξετάσεως του φακέλου που θα διαβίβαζε η VEB. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο η προσφεύγουσα άρχισε εκ νέου τη φόρτωση σιταριού με προορισμό τη Ρωσία.

20. Κατά την προσφεύγουσα, οι φάκελοι με τις νέες προσφορές και τις τροποποιήσεις της συμβάσεως διαβιβάστηκαν επίσημα στην Επιτροπή από τη VEB στις 22 Μαρτίου 1993. Την 1η Απριλίου 1993, με έγγραφο που απηύθυνε προς τη VEB ο αρμόδιος για τη γεωργία επίτροπος, η Επιτροπή αρνήθηκε να εγκρίνει τις τροποποιήσεις των συμβάσεων.

21. Το περιεχόμενο του εγγράφου της 1ης Απριλίου 1993 μπορεί να συνοψισθεί ως εξής. Ο επίτροπος R. Steichen δήλωσε ότι η Επιτροπή, αφού εξέτασε τις τροποποιήσεις των συμβάσεων που είχαν συναφθεί μεταξύ της Exportkhleb και ορισμένων προμηθευτών, μπορούσε να εγκρίνει όσες αφορούσαν τη μετάθεση των ορίων λήξεως των προθεσμιών παραδόσεως και πληρωμής. Αντίθετα, δήλωσε ότι "το μέγεθος των αυξήσεων των τιμών είναι τόσο μεγάλο,

ώστε δεν μπορούμε να τις θεωρήσουμε ως αναγκαία προσαρμογή, αλλ' ως ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών συμβάσεων". Συνέχισε δε ως εξής: "Το σημερινό ύψος των τιμών στην παγκόσμια αγορά (τέλη Μαρτίου 1993) δεν διαφέρει σημαντικά από το ύψος των τιμών κατά τον χρόνο κατά τον οποίο συμφωνήθηκαν αρχικά οι τιμές (τέλη Νοεμβρίου 1992)." Ο επίτροπος υπενθύμισε ότι η ανάγκη εξασφαλίσεως αφενός ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ των δυνητικών προμηθευτών και αφετέρου των ευνοϊκότερων δυνατών συνθηκών για την αγορά των αγαθών ήταν ένας από τους κυριότερους παράγοντες που λαμβάνονταν υπόψη για την έγκριση των συμβάσεων από την Επιτροπή. Ο επίτροπος, διαπιστώνοντας ότι στην προκειμένη περίπτωση οι τροποποιήσεις είχαν συμφωνηθεί απευθείας με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις χωρίς να υπάρξει ανταγωνισμός με άλλους προμηθευτές, κατέληξε ως εξής: "Η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει τόσο σημαντικές αλλαγές, τις οποίες επιφέρουν ορισμένες απλές τροποποιήσεις των υφισταμένων συμβάσεων." Ο επίτροπος δήλωσε ότι θα μπορούσε να επιτρέψει τις τροποποιήσεις σχετικά με τη μετάθεση του ορίου λήξεως των προθεσμιών παραδόσεων και πληρωμών, εφόσον τηρούνταν η συνήθης διαδικασία. Αντίθετα, δήλωσε ότι, "αν η τροποποίηση των τιμών ή των ποσοτήτων ήταν αναγκαία, θα έπρεπε να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων συμβάσεων, οι οποίες θα έπρεπε να υποβληθούν στην Επιτροπή για έγκριση κατ' εφαρμογή της πλήρους συνήθους διαδικασίας (δηλαδή θα έπρεπε, μεταξύ άλλων, να υποβληθούν τουλάχιστον τρεις προσφορές)".

22. Στις 5 Απριλίου 1993 η προσφεύγουσα παρέλαβε τηλετύπημα της Exportkhleb, το οποίο την πληροφορούσε για την άρνηση της Επιτροπής και στο οποίο παρετίθεντο αποσπάσματα από το έγγραφο της 1ης Απριλίου 1993, το οποίο αποδιδόταν στον Guy Legras. Στις 20 Απριλίου η προσφεύγουσα έλαβε από την Exportkhleb το πλήρες κείμενο του εν λόγω εγγράφου.

(...)

23. Κατόπιν αυτών η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Ιουνίου 1993, άσκησε την παρούσα προσφυγή (...).

24. Με διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1993 το Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατ' εφαρμογή της αποφάσεως 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, για την τροποποίηση της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 144, σ. 21).

25. (...) Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία στις 7 Δεκεμβρίου 1993, η Επιτροπή πρόβαλε ένσταση απαραδέκτου.»

17 Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο:

«— να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1993, με την οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να αναγνωρίσει τις συμβάσεις που συνήφθησαν στις 23 Φεβρουαρίου 1993 και τις τροποποιήσεις των αντίστοιχων πιστωτικών επιστολών,

— να αναγνωρίσει το δικαίωμα της εταιρίας να λάβει από την τράπεζα Crédit Lyonnais το υπόλοιπο ποσό, το οποίο ισούται με τη διαφορά μεταξύ του αρχικώς συμφωνηθέντος τιμήματος και των τιμημάτων που συμφωνήθηκαν στη συνέχεια για τις ποσότητες σιταριού που παραδόθηκαν μετά τις 28 Φεβρουαρίου 1993, ειδάλλως η εταιρία επιφυλάσσεται ρητά κάθε δικαιώματός της να ασκήσει, αν το κρίνει αναγκαίο, αγωγή λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης, προκειμένου να επιτύχει την αποκατάσταση της ζημίας που έχει υποστεί,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα» (σκέψη 28 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

18 Η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου, με την οποία ζήτησε από το Πρωτοδικείο:

«— να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη, επειδή δεν ασκήθηκε εμπροθέσμως,

— να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως ως απαράδεκτη, επειδή η απόφασή της δεν αφορά άμεσα την προσφεύγουσα,

— να απορρίψει το παρεμπίπτον αίτημα ως απαράδεκτο,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα» (σκέψη 29 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

19 Το Πρωτοδικείο απέρριψε ως απαράδεκτη την προσφυγή ακυρώσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1993 (στο εξής: επίδικη απόφαση της Επιτροπής) για τους εξής λόγους:

«47. Κατά το άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά.

48. Πρέπει συνεπώς να εξακριβωθεί κατά πόσον το έγγραφο που απέστειλε η Επιτροπή στην VEB την 1η Απριλίου 1993 αφορά την προσφεύγουσα άμεσα και ατομικά.

49. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει εκ προοιμίου ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε το γεγονός ότι το επίδικο έγγραφο αφορά την προσφεύγουσα ατομικά. Το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της υποθέσεως, εκτιμά ότι πρέπει να εξετασθεί μόνο το ζήτημα αν η επίδικη απόφαση αφορά άμεσα την προσφεύγουσα.

50. Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι κοινοτικές κανονιστικές πράξεις και οι συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ Κοινότητας και Ρωσίας προβλέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Επιτροπής και του εξουσιοδοτημένου από τη Ρωσία για την αγορά του σιταριού εκπροσώπου της. Στον εκπρόσωπο αυτό, εν προκειμένω στην Exportkhleb, εναπόκειται δηλαδή να επιλέγει, κατόπιν προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, τον αντισυμβαλλόμενο, να διαπραγματεύεται τους όρους της συμβάσεως και να

συνάπτει τις συμβάσεις. Στην Επιτροπή έχει ανατεθεί μόνο να εξακριβώνει κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως και, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, να αναγνωρίζει ότι οι συμβάσεις αυτές είναι σύμφωνες προς τις διατάξεις της αποφάσεως 91/658 και των συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τη Ρωσία, ενόψει της εκταμιεύσεως του δανείου. Κατά συνέπεια, δεν εναπόκειται στην Επιτροπή να αξιολογεί την εμπορική σύμβαση βάσει άλλων κριτηρίων πέραν των ανωτέρω.

51. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η επιχείρηση με την οποία έχει συναφθεί η σύμβαση έχει έννομες σχέσεις μόνο με τον αντισυμβαλλόμενό της, την Exportkhleb, στην οποία η Ρωσία έχει αναθέσει να συνάψει τις συμβάσεις αγοράς σιταριού. Η Επιτροπή δεν έχει έννομες σχέσεις παρά μόνο με τον δανειολήπτη, δηλαδή τον οικονομικό εκπρόσωπο της Ρωσίας, τη VEB, η οποία της κοινοποιεί τις εμπορικές συμβάσεις για να χαρακτηριστούν ως σύμφωνες με τις προαναφερθείσες διατάξεις και είναι αποδέκτης της σχετικής αποφάσεως της Επιτροπής.

52. Κατά συνέπεια, πρέπει να τονιστεί ότι η παρέμβαση της Επιτροπής δεν επηρεάζει το νομικό κύρος της εμπορικής συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleb ούτε μεταβάλλει τους όρους της συμβάσεως, κυρίως όσον αφορά το τίμημα που συμφώνησαν οι συμβαλλόμενοι. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από την απόφαση της Επιτροπής να μην αναγνωρίσει ότι οι συμβάσεις ήσαν σύμφωνες προς τις εφαρμοστέες διατάξεις, η τροποποίηση που οι συμβαλλόμενοι επέφεραν στις 23 Φεβρουαρίου 1993 στη σύμβασή τους της 28ης Νοεμβρίου 1992 είναι έγκυρη και ισχύει κατά τα συμφωνηθέντα μεταξύ των συμβαλλομένων αυτών.

53. Το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε επαφές με την προσφεύγουσα ή την Exportkhleb δεν μπορεί να μεταβάλει αυτή την εκτίμηση των δικαιωμάτων και των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν για καθένα από τους ενδιαφερομένους από τις ισχύουσες κανονιστικές πράξεις ή συμβάσεις. Επιπλέον, όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η αλληλογραφία την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι η Επιτροπή υπερέβη τα όρια των αρμοδιοτήτων της. Για παράδειγμα, οι κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας πραγματοποιηθείσες τον Ιανουάριο 1993 επαφές μεταξύ Επιτροπής και προσφεύγουσας είχαν ως μόνο σκοπό να πείσθούν οι συμβαλλόμενοι να προσθέσουν στη σύμβασή τους έναν όρο που

ήταν αναγκαίος για την αναγνώριση του συμφώνου της συμβάσεως, αλλά για την τροποποίηση της συμβάσεως έπρεπε να μεριμνήσουν οι ίδιοι οι συμβαλλόμενοι, αν ήθελαν να τύχουν της προβλεπομένης χρηματοδοτήσεως. Επιπλέον, το γεγονός ότι η Επιτροπή απέστειλε στην προσφεύγουσα αντίγραφο του επιβεβαιωτικού υπομνήματος, αποδέκτης του οποίου ήταν η VEB, δεν επηρεάζει τις έννομες συνέπειες του υπομνήματος αυτού.

54. Το Πρωτοδικείο φρονεί επίσης ότι, μολονότι η VEB, όταν η Επιτροπή τής αποστέλλει απόφαση διαπιστώνουσα ότι η σύμβαση δεν είναι σύμφωνη προς τις ισχύουσες διατάξεις, δεν μπορεί να παράσχει ενέγγυα πίστωση καλυπτόμενη από την κοινοτική εγγύηση, εντούτοις, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, η απόφαση δεν θίγει ούτε το κύρος της συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleb ούτε το περιεχόμενό της. Συναφώς πρέπει να τονισθεί ότι η απόφαση της Επιτροπής δεν υποκαθίσταται σε απόφαση των ρωσικών εθνικών αρχών, καθόσον η μόνη αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι να εξετάζει, ενόψει της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως, κατά πόσον οι συμβάσεις είναι σύμφωνες προς τις ισχύουσες διατάξεις.

55. Τέλος, πρέπει να προστεθεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί, προκειμένου να αποδείξει ότι η επίδικη απόφαση την αφορά άμεσα, το γεγονός ότι στις εμπορικές συμβάσεις περιλαμβάνεται αναβλητική αίρεση, κατά την οποία προϋπόθεση για την εκτέλεση της συμβάσεως και την καταβολή του τιμήματος είναι να αναγνωρισθεί από την Επιτροπή ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις εκταμιεύσεως του κοινοτικού δανείου. Η αίρεση αυτή σημαίνει ότι οι συμβαλλόμενοι αποφασίζουν να εξαρτήσουν τη σύμβασή τους από ένα μελλοντικό και αβέβαιο γεγονός, η επέλευση του οποίου και μόνο θα προσδώσει δεσμευτικότητα στη συμφωνία τους. Το Πρωτοδικείο όμως εκτιμά ότι το παραδεκτό προσφυγής που ασκείται κατά το άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης δεν μπορεί να εξαρτάται από τη βούληση των συμβαλλομένων. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

56. Τέλος, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα, η οποία ισχυρίζεται ότι δικαίως ανέμενε ότι η Επιτροπή θα προσέδιδε κύρος στην τροποποίηση των συμβάσεων, ανάγεται στην ουσία της υποθέσεως και συνεπώς δεν επηρεάζει την απόφαση επί του παραδεκτού της προσφυγής.

57. Το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, φρονεί ότι η απόφαση που απηύθυνε η Επιτροπή την 1η Απριλίου 1993 προς τη VEB δεν αφορά άμεσα την προσφεύγουσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης. Συνεπώς η προσφυγή ακυρώσεως που ασκήθηκε κατά της ανωτέρω αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.»

20 Όσον αφορά το αίτημα της αναγνωρίσεως των δικαιωμάτων της προσφεύγουσας έναντι τρίτου, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι ο κοινοτικός δικαστής, όταν εκδικάζει προσφυγή ακυρώσεως βασιζόμενη στο άρθρο 173 της Συνθήκης, περιορίζεται στον έλεγχο της νομιμότητας της προσβαλλομένης πράξεως και ότι, κατά συνέπεια, το αίτημα αυτό πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο (σκέψη 59 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

21 Το Πρωτοδικείο έκρινε, τέλος, ότι δεν χρειαζόταν να εξεταστεί ο λόγος περί εκπρόθεσμης ασκήσεως της προσφυγής (σκέψη 60 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

22 Ενόψει των ανωτέρω, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη και καταδίκασε την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Η αίτηση αναιρέσεως

23 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Compagnie Continentale προβάλλει δύο λόγους αναιρέσεως, αντλούμενους, αφενός, από την παράβαση του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης και, αφετέρου, από την αντιφατική αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

24 Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως έχει δύο σκέλη.

25 Αφενός, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι θεώρησε ότι η επίδικη απόφαση της Επιτροπής δεν την αφορούσε άμεσα, καθόσον «η επιχείρηση με την οποία έχει συναφθεί η σύμβαση έχει έννομες σχέσεις μόνο με τον αντισυμβαλλόμενό της, την Exportkhleb» και ότι «η Επιτροπή δεν έχει έννομες σχέσεις παρά μόνο με τον δανειολήπτη, δηλαδή τον οικονομικό εκπρόσωπο της [Ρωσικής Ομοσπονδίας], τη VEB» (σκέψη 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

26 Όμως, κατά τη νομολογία, η ύπαρξη ατομικού και άμεσου συνδέσμου δεν επηρεάζεται ούτε από την παρεμβολή ενός κράτους (ή των εκπροσώπων του) (αποφάσεις της 1ης Ιουλίου 1965, 106/63 και 107/63, Toepfer και Getreide-Import, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 101, και της 13ης Μαΐου 1971, 41/70 έως 44/70, International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 783) ούτε από την έλλειψη εννόμων σχέσεων μεταξύ του προσφεύγοντος και του κοινοτικού οργάνου του οποίου η απόφαση προσβάλλεται (αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 1986, 169/84, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 391· της 28ης Οκτωβρίου 1993, T-83/92, Zunis Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-1169· της 24ης Μαρτίου 1994, T-3/93, Air France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-121, και της 19ης Μαΐου 1994, T-2/93, Air France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-323).

27 Κατά την αναιρεσείουσα, η κατάσταση στην υπό κρίση υπόθεση είναι καθ' όλα όμοια με εκείνη της προμνησθείσας υποθέσεως International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής, όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν «οι εθνικές αρχές δεν έχουν καμία εξουσία εκτιμήσεως» και «η Επιτροπή είναι μόνη αρμόδια να εκτιμήσει την οικονομική κατάσταση, ενόψει της οποίας θα πρέπει να δικαιολογείται η απόφαση (περί χορηγήσεως αδειών εισαγωγής), (...) [η απόφαση αυτή] επηρεάζει άμεσα τη νομική κατάσταση των ενδιαφερομένων»· «υπό τις προϋποθέσεις αυτές, μ' αυτήν ακριβώς την απόφαση συνάπτεται για τους ενδιαφερομένους η χορήγηση ή μη χορήγηση των αδειών εισαγωγής».

28 Αφετέρου, κατά την αναιρεσείουσα, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση συνιστά παράβαση του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης, καθόσον το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η επίδικη απόφαση της Επιτροπής δεν την αφορούσε άμεσα διότι η απόφαση αυτή «δεν επηρεάζει το νομικό κύρος της εμπορικής συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleb ούτε μεταβάλλει τους όρους της συμβάσεως, κυρίως όσον αφορά το τίμημα που συμφώνησαν οι συμβαλλόμενοι» (σκέψη 52).

29 Κατά την Compagnie Continentale, το Πρωτοδικείο, περιορίζοντας κακώς την έκταση εφαρμογής της προϋποθέσεως του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, μόνο στις περιπτώσεις επηρεασμού της νομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας, δεν εξέτασε, όπως του είχε ζητηθεί, αν τα έννομα αποτελέσματα της επίδικης αποφάσεως της Επιτροπής αφορούσαν την προσφεύγουσα από πλευράς της οικονομικής καταστάσεως και των οικονομικών συμφερόντων της, και τούτο ανεξαρτήτως της τυχόν διατηρήσεως των συμβατικών της σχέσεων.

30 Εντούτοις, με την προμνησθείσα απόφαση Zunis Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, για να «αφορά [μια πράξη] άμεσα και ατομικά» τον προσφεύγοντα, πρέπει να επηρεάζεται η «νομική ή υλική [του] κατάσταση» (σκέψεις 34 και 35).

31 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό της αιτήσεως αναιρέσεως, προβάλλοντας ότι το σύνολο σχεδόν της επιχειρηματολογίας της αναιρεσείουσας αποτελεί απλώς επανάληψη των επιχειρημάτων που επικαλέστηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου. Όμως, κατά πάγια νομολογία, δεν πληροί τις επιταγές του άρθρου 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και του άρθρου 112, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου η αίτηση αναιρέσεως η οποία περιορίζεται στην επανάληψη ή στην κατά γράμμα παράθεση των λόγων και επιχειρημάτων που έχουν ήδη προβληθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου.

32 Επί της ουσίας, η Επιτροπή παρατηρεί, προκαταρκτικώς, ότι οι συμβατικές ρήτρες τις οποίες επικαλείται η αναιρεσείουσα δεν είναι καθόλου σαφείς και αμφισβητεί το επιχείρημα ότι, ελλείψει εγκρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής, η συμβατική υποχρέωση πληρωμής έπαυσε να υφίσταται. Η επίδικη σύμβαση δεν μπορούσε, κατά την Επιτροπή, να ερμηνευθεί παρά μόνον από το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο, δηλαδή αυτό που είχαν επιλέξει οι συμβαλλόμενοι με την ίδια τη σύμβαση, ήτοι το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο της Μόσχας. Όμως, η Compagnie Continentale ουδέποτε προσέφυγε στο όργανο αυτό.

33 Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως και, ειδικότερα, ως προς την παραπομπή στην προμνησθείσα απόφαση International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, στην τελευταία αυτή υπόθεση, η άρνησή της να χορηγήσει τις άδειες για την εισαγωγή επιτραπέζιων μήλων από τρίτες χώρες είχε ανακοινωθεί στις προσφεύγουσες μέσω του Produktschap voor Groenten en Fruit της Χάγης. Υπό την έννοια αυτή, το έννομο αποτέλεσμα της αποφάσεως της Επιτροπής επί των προσφευγουσών απέρρεε απευθείας από την απόφαση αυτή, έστω και αν αυτή απευθυνόταν τυπικά στον εν λόγω ολλανδικό οργανισμό.

34 Στην υπό κρίση περίπτωση, και αντίθετα προς την προμνησθείσα υπόθεση International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής, η αίτηση χορηγήσεως προκαταβολών βάσει του δανείου που είχε συνάψει η Ρωσική Ομοσπονδία υποβλήθηκε στην Επιτροπή από τη VEB εξ ονόματος της Ρωσίας (και όχι της Compagnie Continentale), το δε προβαλλόμενο αποτέλεσμα οφειλόταν αποκλειστικά στον συνδυασμό της επίδικης αποφάσεως της Επιτροπής και των όρων της συμβάσεως, στην οποία η Επιτροπή δεν ήταν συμβαλλόμενο μέρος.

35 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή θεωρεί ότι, για να ασκηθεί παραδεκτώς προσφυγή ακυρώσεως κατ' αποφάσεως της Επιτροπής, είναι απαραίτητο να παράγει η απόφαση αυτή αποτελέσματα κοινοτικού δικαίου έναντι του προσφεύγοντος, άλλως η απόφαση δεν αφορά τον προσφεύγοντα άμεσα. Συναφώς, παρατηρεί ότι το αποτέλεσμα που επικαλείται η αναιρεσείουσα πηγάζει αποκλειστικά από τις ρήτρες της συμβάσεως στις οποίες στηρίζεται η αναιρεσείουσα.

36 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή, διαπιστώνεται ότι η αίτηση αναιρέσεως αναφέρει επακριβώς τα αμφισβητούμενα στοιχεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως καθώς και τα νομικά επιχειρήματα επί των οποίων στηρίζεται συγκεκριμένα η αίτηση αυτή (βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 26ης Απριλίου 1993, C-244/92 P, Kupka-Floridi κατά Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2041, σκέψη 9). Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι τα εν λόγω επιχειρήματα προβλήθηκαν και ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν τα καθιστά απαράδεκτα.

37 Κατά συνέπεια, η ένσταση απαραδέκτου πρέπει να απορριφθεί.

38 Υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατά των αποφάσεων που απευθύνονται σ' αυτό, καθώς και κατά των αποφάσεων οι οποίες, καίτοι εκδοθείσες ως αποφάσεις απευθυνόμενες σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά.

39 Στην υπό κρίση υπόθεση, η επίδικη απόφαση της Επιτροπής απευθυνόταν τυπικά στη VEB.

40 Το Πρωτοδικείο εξέτασε μόνο το κατά πόσον η επίδικη απόφαση της Επιτροπής αφορούσε την αναιρεσείουσα άμεσα, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε ότι η απόφαση αυτή αφορούσε την αναιρεσείουσα ατομικά.

41 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι για να επηρεάζεται ένας ιδιώτης άμεσα από ορισμένο κοινοτικό μέτρο απαιτείται να επηρεάζει το αμφισβητούμενο μέτρο άμεσα τη νομική του κατάσταση και να μην αφήνει καμία εξουσία εκτιμήσεως στους αποδέκτες του εν λόγω μέτρου που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του, όταν αυτή έχει καθαρά αυτόματο χαρακτήρα και απορρέει αποκλειστικά από την κοινοτική ρύθμιση χωρίς εφαρμογή άλλων παρεμβαλλομένων κανόνων (βλ., μεταξύ άλλων, υπό το πνεύμα αυτό, την προμνησθείσα απόφαση International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 23 έως 29, καθώς και αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 1979, 92/78, Simmenthal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 407, σκέψεις 25 και 26· της 29ης Μαρτίου 1979, 113/77, NTN Toyo Bearing Company κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 669, σκέψεις 11 και 12· 118/77, ISO κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 673, σκέψη 26· 119/77, Nippon Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 675, σκέψη 14· 120/77, Koyo Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 759, σκέψη 25· 121/77, Nachi Fujikoshi κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 761, σκέψη 11· της 11ης Ιουλίου 1985, 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 και 10/84, Salerno κ.λπ. κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, Συλλογή 1985, σ. 2523, σκέψη 31· της 17ης Μαρτίου 1987, 333/85, Mannesmann-Röhrenwerke και Benteler κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1987, σ. 1381, σκέψη 14· της 14ης Ιανουαρίου 1988, 55/86, Arposol κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 13, σκέψεις 11 έως 13· της 26ης Απριλίου 1988, 207/86, Apesco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2151, σκέψη 12· και της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 9).

42 Το αυτό ισχύει όταν η δυνατότητα των αποδεκτών να μη δώσουν συνέχεια στην κοινοτική πράξη είναι καθαρά θεωρητική, εφόσον δεν υφίσταται αμφι-

βολία ως προς τη βούλησή τους να συναγάγουν συνέπειες σύμφωνες προς την πράξη αυτή (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 23ης Νοεμβρίου 1971, 62/70, Bock κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 977, σκέψεις 6 έως 8· της 17ης Ιανουαρίου 1985, 11/82, Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 207, σκέψεις 8 έως 10· και της 31ης Μαρτίου 1998, C-68/94 και C-30/95, Γαλλία κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-1375, σκέψη 51).

43 Ενόψει των ανωτέρω, το Πρωτοδικείο όφειλε, στην υπό κρίση περίπτωση, να ελέγξει κατά πόσον αυτή καθεαυτή η επίδικη απόφαση της Επιτροπής επηρέασε τη νομική κατάσταση της Compagnie Continentale, και τούτο δεδομένου ότι οι αρμόδιες ρωσικές αρχές δεν διέθεταν περιθώριο εκτιμήσεως ως προς τη δυνατότητα εκτελέσεως της συμβάσεως σύμφωνα με τους όρους οι οποίοι συμφωνήθηκαν από τους συμβαλλομένους με την προσθήκη στη σύμβαση, αλλ' αμφισβητήθηκαν από την Επιτροπή, παραιτούμενες όμως συγχρόνως από την κοινοτική χρηματοδότηση.

44 Συναφώς, το Πρωτοδικείο περιορίστηκε στη διαπίστωση ότι η απόφαση της Επιτροπής, μόνη αρμοδιότητα της οποίας ήταν «να εξετάζει, ενόψει της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως, κατά πόσον οι συμβάσεις είναι σύμφωνες προς τις ισχύουσες διατάξεις», δεν επηρέασε «το νομικό κύρος της εμπορικής συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleb» ούτε μετέβαλε «τους όρους της συμβάσεως, κυρίως όσον αφορά το τίμημα που συμφώνησαν οι συμβαλλόμενοι», καθώς και ότι «η τροποποίηση που οι συμβαλλόμενοι επέφεραν στις 23 Φεβρουαρίου 1993 στη σύμβασή τους της 28ης Νοεμβρίου 1992 [παρέμενε] έγκυρη και [ίσχυε] κατά τα συμφωνηθέντα μεταξύ των συμβαλλομένων αυτών» (σκέψεις 52 και 54). Το Πρωτοδικείο πρόσθεσε ότι το γεγονός ότι στη σύμβαση περιλαμβανόταν «αναβλητική αίρεση, κατά την οποία προϋπόθεση για την εκτέλεση της συμβάσεως και την καταβολή του τιμήματος είναι να αναγνωρισθεί από την Επιτροπή ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις εκταμιεύσεως του κοινοτικού δανείου», οφειλόταν στη βούληση των ιδίων των συμβαλλομένων, από την οποία δεν μπορεί να εξαρτάται το παραδεκτό προσφυγής ασκουμένης δυνάμει του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο (σκέψη 55).

45 Όμως, από διάφορα αντικειμενικά, κρίσιμα και συγκλίνοντα στοιχεία που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο συνάγεται ότι η επίδικη απόφαση της Επιτροπής αφορούσε άμεσα την αναιρεσείουσα.

46 Πράγματι, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η VEB, ως οικονομικός εκπρόσωπος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μετέσχε σύμφωνα με τη συμφωνία-πλαίσιο και τη σύμβαση δανείου που τη συνδέει με την Επιτροπή στην εφαρμογή της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως των εισαγωγών, στη Ρωσική Ομοσπονδία, γεωργικών προϊόντων, ειδών διατροφής και ιατρικού υλικού, όπως προβλέφθηκε με την απόφαση 91/658.

47 Επιπλέον, φαίνεται ότι η ενεργοποίηση της επίδικης συμβάσεως προμηθείας εξαρτήθηκε από την αναβλητική αίρεση της αναγνωρίσεως, εκ μέρους της Επιτροπής, του ότι η σύμβαση ήταν σύμφωνη προς τους όρους εκταμιεύσεως του κοινοτικού δανείου και ότι καμία πληρωμή δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί προτού η ορισθείσα με τη σύμβαση τράπεζα λάβει επίσημη δέσμευση εξοφλήσεως εκ μέρους της Επιτροπής.

48 Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται από το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η σύναψη της συμβάσεως προμηθείας, το οποίο χαρακτηριζόταν, όπως προκύπτει από την τρίτη και την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 91/658, από την κρίσιμη οικονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση που αντιμετώπιζε η δανειζόμενη Δημοκρατία, καθώς και από την επιδείνωση της καταστάσεως στον επισιτιστικό και τον ιατρικό τομέα. Υπό τις συνθήκες αυτές, θεμιτώς θεωρήθηκε ότι η σύμβαση προμηθείας συνάφθηκε αποκλειστικώς και μόνον ενόψει των υποχρεώσεων που θα ανελάμβανε η Κοινότητα, ως δανειστής, έναντι της VEB, εφόσον οι εμπορικές συμβάσεις αναγνωρίζονταν ως σύμφωνες με την κοινοτική ρύθμιση.

49 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η — ασφαλώς ηθελημένη από τους συμβαλλομένους — προσθήκη της αναβλητικής αιρέσεως στη σύμβαση αντικατοπτρίζει απλώς, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 69 των προτάσεών του, την αντικειμενική οικονομική εξάρτηση της συμβάσεως προμηθείας από τη συμφωνία δανείου που συνάφθηκε μεταξύ της Κοινότητας και της ενδιαφερομένης Δημοκρατίας, καθόσον η εξόφληση της παραδόσεως σιτηρών δεν

μπορούσε να πραγματοποιηθεί παρά μόνο με τους οικονομικούς πόρους που τέθηκαν στη διάθεση των αγοραστών από την Κοινότητα μέσω του μηχανισμού της παροχής αμετακλήτων ενεγγύων πιστώσεων.

50 Η δυνατότητα της Exportkhleb να προβεί στην εκτέλεση των συμβάσεων προμηθείας σύμφωνα με τους όρους, όσον αφορά την τιμή, που αμφισβήτησε η Επιτροπή και να παραιτηθεί έτσι από την κοινοτική χρηματοδότηση ήταν καθαρά θεωρητική και, συνεπώς, δεν αρκούσε, ενόψει των πραγματικών περιστατικών που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, για να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση της Επιτροπή δεν αφορούσε άμεσα την αναιρεσείουσα.

51 Φαίνεται, συνεπώς, ότι η επίδικη απόφαση, με την οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να εγκρίνει την προσθήκη στη σύμβαση προμηθείας που συνήφθη μεταξύ της Exportkhleb και της Compagnie Continentale, κάνοντας με τον τρόπο αυτό χρήση των αρμοδιοτήτων της, στέρησε την αναιρεσείουσα από κάθε πραγματική δυνατότητα να εκτελέσει τη σύμβαση που της είχε ανατεθεί ή να επιτύχει την εξόφληση των παραδόσεων, στις οποίες είχε προβεί, κατά τους συμφωνημένους όρους.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, η επίδικη απόφαση της Επιτροπής, καίτοι απευθύνθηκε στη VEB, ως οικονομικό εκπρόσωπο της Ρωσικής Ομοσπονδίας, επηρέασε άμεσα τη νομική κατάσταση της αναιρεσείουσας.

53 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας, ενόψει των πραγματικών περιστατικών που διαπίστωσε, ότι η επίδικη απόφαση της Επιτροπής δεν αφορούσε την αναιρεσείουσα άμεσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο της Συνθήκης.

54 Συνεπώς, η αίτηση αναιρέσεως, καθόσον βάλλει κατά της απορρίψεως, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, της προσφυγής ακυρώσεως ως απαράδεκτης, είναι βάσιμη.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

55 Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν χρειάζεται να αποφανθεί επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως.

Επί της αναπομπής της υποθέσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου

56 Κατά το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, «αν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί είτε το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Πρωτοδικείο για να την κρίνει».

57 Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν είναι σε θέση να κρίνει επί της υποθέσεως στο στάδιο στο οποίο αυτή βρίσκεται και πρέπει, ως εκ τούτου, να την αναπέμψει στο Πρωτοδικείο προκειμένου αυτό να κρίνει επί της ουσίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 στην υπόθεση Τ-494/93, Compagnie Continentale κατά Επιτροπής, καθόσον με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε ως απαράδεκτη η προσφυγή ακυρώσεως της εταιρίας Compagnie Continentale (France) SA.

2) Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου αυτό να κρίνει επί της ουσίας.

3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm

Wathelet Schintgen Mancini

Moitinho de Almeida Kapteyn Murray

Edward Puissochet Hirsch

Jann Sevón Ιωάννου

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Μαΐου 1998.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias